

BERÉNYI KÁRMENTŐ

A JÁSZBERÉNYI VÁROSVÉDŐ ÉS SZÉPÍTŐ EGYESÜLET LAPJA

Lapunkat önkéntes adományokból tartjuk fenn

XVI. évfolyam 1. szám 2009. július

Június hatodika Egyesületünk nagy ünnepe volt!

(Részletek a 14-15. oldalon)

Fotó: Faragó László

Tartalom:

Vásárhelyi emlékünnepe .....2-3. oldal	Képes riport az Időjósító Szentek szobrának felújításáról .....14. oldal
A helytörténet igaz meséi 2. ....4-5. oldal	Június hatodika Egyesületünk nagy ünnepe volt! .....15. oldal
Ellopták a Korpuszt .....5. oldal	Búcsú Homokon .....16-17. oldal
Emlékezés őseink nagy tetteire .....6. oldal	Gyalogos átkelők a városi Zagyván (egy kis hídtörténelem) .....18-19. oldal
Esti technikum Jászberényben .....6-9. oldal	Komáromy József felvételeiből válogattam .....19-20. oldal
A 75 éve történt tragédia .....9. oldal	
Képes riport a XX. Jász bálról .....10-11. oldal	
Városvédők közgyűlése .....12-13. oldal	

Vásárhelyi emlékünnepség

Egyesületünk a jászberényi születésű természetkutató születésének 100. évfordulójára 1989-ben létesítette azt az emlékertet, melyet a Gróf Apponyi Albert általános iskola jó gazda módjára gondoz, s melynél évenként megemlékezünk „a bükki polihisztor”-ról.

Fertsik Péter ünnepi beszédét mondja

Ebben az évben május 28-a volt az emlékezés dátuma. A kialakult hagyomány szerint most is az iskola diákjai idézték fel a tudós életútját és emlékeztették a jelenlévőket a természet szeretetére és féltésére. A változatos és újszerű műsor előadói a 4.a és 4. b osztály tanulói voltak, akiket Víghné Pataki Katalin (4.a) és Truschinger Károlyné (4.b) osztályfőnökök készítettek fel. A zenei válogatás Sipos Andrea hozzáértését dicséri. Ezt követően Fertsik Péter a helyi állat- és növénykert helyettes igazgatójának beszédét hallgattuk meg, majd az emléklapok átadása következett, mellyel Egyesületünk 1992 óta ismeri el azon személyek tevékenységét, akik a természet- és környezetvédelem terén kiemelkedő munkát végeznek. Az idei alkalommal Jakus Vendelné tanárnő és Goda Zoltán nyugdíjas gépészmérnök, egyesületünk alapító és vezetőségi tagja vehette át e szép elismerést. Jakus Vendelné már első munkahelyén a jásztelki általános iskolában nagy figyelmet fordított arra, hogy tanítványai érdeklődését a természet felé irányítsa, s ezt jól szolgálta a sok kirándulás, melyet a környékre szervezett. Tanítványaival eredményesen kapcsolódtak be a Teleki Pál földrajz versenyekbe, melyet a szép eredmények is mutattak. Vezetőként és szaktanárként mindig törekedett a környezeti kultúra kialakítására és védelmére. A Vásárhelyi ünnepségek

színvonalas megrendezésével igyekezett, hogy a tanulók minél több ismeretre tegyenek szert. Évente több csapattal nevez a különféle földrajzi, valamint a Vásárhelyi István természetkutató versenyre.

Goda Zoltán annak ellenére, hogy tanult szakmája, munkavégzése, érdeklődése a műszaki vonal volt, soha nem szakadt meg a kapcsolata a környezettel, melynek állapotát élénk figyelemmel kísérte s kíséri ma is. Aktív részese, sokszor kezdeményezője azoknak a terveknek és végrehajtásuknak, amelyre egyesületünk joggal büszke. Tíz éve következetesen küzd a parlagfű ellen, a mentesítés élharcosa. A szép, tiszta, egészségesebb környezetünkért is fáradhatatlanul tevékenykedik.

Az ünnepség végén az iskola és az egyesület képviselői megkoszorúzták az emléktáblát.

A továbbiakban közöljük Fertsik Péternek az ünnepségen elmondott beszédét:

„Sok szeretettel köszöntök mindenkit, külön tisztelettel a díjazottakat!

Azt gondolom, hogy Vásárhelyi István életét és munkásságát Jászberényben nem kell bemutatni, hiszen a város szü-

mai iskolásokat is beleértetek. Példájából látszik, hogy a kitartó, szorgalmas munka meghozza gyümölcsét, fontos, hogy a nehéz pillanatokban sem szabad feladni, kemény, becsületes munkával el fogjuk érni céljainkat.

Mikor erre a mai napra készültem olvastam Vásárhelyi István életrajzát, többek között azt is, hogy figyelmet fordított a Tisza kutatására is és több Tisza expedícióban is részt vett. Egy személyes élmény: a múlt hetet a Tiszán, egy szigeten töltöttem igazi vadregényes körülmények között egy sátorral és egy horgászbottal. Csodálatos érzés pár nap után megfélekedni a civilizált világról és szinte összeolvadni a természettel. Megfigyelni a madarakat, a vizet, a naplementéket, hajnalokat, ráérezni arra, milyen lehetett harmóniában élni a természettel.

Móricz Zsigmond szavai jutottak eszembe: „Menjete ki a természetbe, s ismerjétek meg egymást ott, ahol az ember őszinte lesz.”

Szeretném ezt az érzést mindenkinek átadni, kívánom, hogy legalább egyszer mindenki élje meg, töltődjön fel a természet erejéből.

Az ünnepség műsorát a Gróf Apponyi Albert általános iskola negyedikes diákjaitól láthattuk, hallhattuk

löttének szellemisége most is itt él velünk, gondoljunk csak a nagyvisnyói Vásárhelyi István Környezet- és Természetvédelmi Oktatóközpontra vagy arra a jeles alkalomra, amiért most itt vagyunk.

Vásárhelyi István életútja, mely a jászberényi szegénysorból származó kisfiútól az elismert természettudósig ível, példadéltévé lehet számunkra és ebbe titeket

Vásárhelyi egyik célja az volt, hogy megismertesse és megszerettesse az emberekkel a hullóket és a kétélűeket (kigyókat, békákat...). Ma az állatkertben ezeket az állatokat egyszerűen „nemszeretem” állatoknak nevezzük. (Előre elnézést kérek az állatkertes példákért, de picit elfogult vagyok). Véleményem szerint nagyon fontos dolog napjainkban – mikor többek

között világméretű problémákról, klímaváltozásról, globális felmelegedésről beszélünk – az oktatás, ismeretek átadása. Ma már komoly intézményhálózatok épülnek egymásra, melyek célja a környezettudatos gondolkodás kialakítása, a fenntarthatóságra nevelés. Ezek komplex és bonyolult fogalmak, de egy egyszerű dolgot takarnak, nevezetesen: A bolygón, amin élünk az ember nincs egyedül. Része egy közösségnek, melytől teljes mértékben függ, és érvényes rá an-

Az emlékműsor hallgatósága

Fotók: F. L.

nak összes törvénye. Azok a fajok, melyek nem a törvényhez alkalmazkodva élnek, kipusztulnak.

Tudomásul kell vennünk, hogy egy nagy biológiai hálózatnak vagyunk a részei, és ebben a hálózatban minden mindennel összefügg, ha ezeket a kapcsolatokat, összefüggéseket megszüntetjük vagy megváltoztatjuk, az az egész hálózat összeomlásához vezethet. Ezt talán Gerald Durrell idézete világítja meg egyértelműen:

„A világ különleges és bonyolult, akár csak a pók hálója. Ha megérinted egy fonálát, remegése végigfut az összes többi szálon. Mi nemcsak megérintjük a hálót, hanem bele is szakítunk.”

Tudjuk, hogy a főemlősök és az ember genetikai állománya között alig több, mint 1% a különbség. Adódik a kérdés:

Ha a gorilla eltűnik a Földről, marad-e reménye az embernek? És ha az ember eltűnik, marad-e reménye a gorillának? A kérdések nyitottak, a válaszok tőlünk függenek....

Kis kalandozás után térjünk vissza napjainkhoz. Úgy tűnik, hogy az az út, amin Vásárhelyi is járt, és melynek célja a közgondolkodás megváltoztatása a környezet és természet megismerésére, védelmére nagyobb hangsúly fektetése még ma is meglehetősen rögzös és nehezen jár-

ható. Például arra a kérdésre adott helyes válasszal, hogy a bölömbika hal, madár vagy emlős kvízmsorokban egy csomó pénzt lehet nyerni, ugyanakkor azt, hogy mi az sms vagy pendrive minden fiatal tudja.

Egy érdekes és elgondolkodtató statisztikai adat az állatkertek világából. A hazai állatkertekre évente több, mint 3 millió látogató kíváncsi, így ezek az intézmények a leglátogatottabb közintézmények. Egy kollégám vizsgálatának az ered-

feltő mókusmajom csoport és hosszan sorolhatnánk a példákat mind-mind olyan látvány és élmény, amely az állatok közötti egymásrataltságról szól. De áttételesen az állatok és az emberek meg az emberek és az emberek egymással való törődésének fontosságát erősítheti, mert jó lenne, ha mindenki megértené, hogy ha a gorillának nincs reménye a földi életre, akkor idővel az embernek sem lesz. Vásárhelyi a természettudományos kutatásokon túl néptanítói tevékenységet is végzett.

Ismét egy állatkerti példa:

A napi munkámban tapasztalom, hogy az állatkert – akarva, akaratlanul – egy teljesen új feladatot is ellát. Ez pedig nem más, mint egyfajta közösségi tér, kapcsolatépítés helyszíne.

Mire gondolok?

Ha szétnézünk a világban azt látjuk, hogy az emberek közötti személyes társas kapcsolatok ritkulnak, sok esetben a családi közösség is felbomlik, nem működik. Kéves az olyan hely, ahol a család minden tagja egy időben, egy helyen szórakozhat, érezheti jól magát és szerezhet közösen új ismereteket. Ezen kevés helyek egyike az állatkert és jó azt látni, mikor az unokák mesélnek a nagyinak egy egy állatról és apuka közben fényképezi őket. Úgy gondolom ezek azok a pillanatok, amiért érdemes a Vásárhelyi által elkezdett szellemiséget éltetni a munkát folytatni és napról-napra tovább haladni a megkezdett úton.

Remélem, hogy van még időnk és lesz lehetőségünk unokáinkat látni, amint

A kitüntetettek: Goda Zoltán és Jakus Vendelné

Úgy gondolom a természet és az állatvilág megismerése az embervilág jobb megértését is segíti. A fészket védő apró kis zebra-pinty, kölykével játszó hatalmas him oroszlán, az egymásra is vigyázó szurikáta csapat, a másik anya kölykét is

megállnak egy gólyafészek alatt és csillogó szemekkel elmesélik, hogy nem is a gólya hozza. A díjazottaknak és mindnyájunknak további jó munkát, kitartást, erőt és jó egészséget kívánok! Köszönöm, hogy meghallgattak!”

A helytörténész igaz meséi 2.

Besenyi Vendel tagtársunk a Berényi Kármentő 2008. decemberi számában adta közre helytörténeti kutatásának azon eredményét, amiből megtudhattuk, hogy a Felvégben található két háznak kik voltak egykori neves lakói. Ilyen jellegű újabb kutatását mostani írásából ismerhetjük meg.

Ady Endre út 23.

Ez a kertés villa Friedvalszky ház néven ismert a városban, egykor Friedvalszky Ferenc polgármester tulajdona. E ház lakója volt 1927. és 1936. között, majd 1946-tól haláláig Pászthó Artúr ezredes, a magyar királyi testőrség utolsó gyalogos parancsnoka.

Pászthó Artúr 1898. április 6-án született Körtekapun (ma Kurtuelkapu, Románia) középosztálybeli családból származott, édesapja főszolgabíró volt. Szülei az első világháború előtt kivándoroltak Kanadába, majd a háború után visszatértek Magyarországra. Elemi iskolai tanulmányait Marosvásárhelyen, a középiskolát Kanadában, katonai tanulmányait Bécsújhelyen, majd Budapesten végezte. Anyanyelvén kívül románul, franciául, angolul és németül beszélt.

Katonai pályafutását, mint hadnagy, 1920-ban, a mátészalkai gyalogezredben kezdte. 1927-ben már főhadnagyként a jászberényi 5. honvédkerékpáros zászlóaljnál szolgált. Ebben az évben kötött házasságot Friedvalszky Erzsébettel, a város polgármesterének lányával. Házasságukból gyermek nem született. 1929-

ben már százados. 1936-tól 1944. október 16-ig a testőrség tagja. 1936. és 1940. között a gyalogos testőrség beosztott tisztje, 1940-től a gyalogos testőrség parancsnoka. Közben 1942. július 1. és október 10. között a keleti hadszíntérre vezényelték: a 2. hadsereg VII. hadteste 23. könnyű hadosztálya 32. ezrede első zászlóaljának a parancsnoka volt. A frontra történő kiutazásakor Horthy Istvánné

volt.

1944. október 15-e után a németek letartóztatták, majd betegsége miatt betegállományba (asztmás betegsége volt) került.

1945. március 15-től a Jászberényben szervezett I. gyaloghadosztály Nagykátára települt 2. gyalogezredének a parancsnoka, ezredesi rendfokozattal. A hadosztály a hadművelési területre kivonult, de a németek elleni bevetésükre már nem került sor, ugyanis a háború véget ért.

Pászthó Artúr ezredest 1946-ban – vélhetően betegsége miatt – nyugállományba helyezték. Nyugdíjazása után, 1950. szeptember 13-án bekövetkezett haláláig visszavonultan élt Jászberényben. Szeptember 15-én temették, a szertartást dr. Kele István prelátus, jászberényi főplébános, egykori felsőházi tag végezte. Holttestét a Fehértói temetőben lévő Friedvalszky kriptában helyezték örök nyugalomra. (II. parcella, 6. sor, 14. hely)

Hatvani út 33.

Az itt látható épületegyüttes szép klasszicizáló főépületében született 1861. május 17-én a magyar tengerészet egyik nagy egyénisége Kotán Dezső János.

Ősi jász család sarja, családi nevük már a XVI. századi török összeírásokban olvasható. Édesapja Kotán János (1824-1882) jászkerületi várnagy, édesanyja Szele Antónia. Szele Gábor püspök, egri érsekhelyettes testvére. Családi kriptájuk a Fehértói temetőben található. (III. parcella, 1. sor, 15. hely)

Kotán Dezső tanulmányait szülővárosában, Pécsen, Budapesten és a fiumei császári és királyi hadiakadémián végezte. 1880-ban tényleges tengerészeti szolgálatba lépett. Beutazta Észak és Dél-Amerika nyugati partjait, Nyugat-Indiát és huzamosabb időt töltött Angliában. 1889-90-ben, a „Fasana” hadihajóval földkörüli utat tett. Sorhajó hadnagy, majd tengerészkapitány.

1894-1914. között a fiumei Magyar Királyi Tengerészeti Akadémia igazgatója. Ez az iskola a magyar kereskedelmi tengerészet részére képezett tengerésztiszteket. Igazgatói feladatkörét elismert szaktudása révén kiváló eredménnyel látta el, igazgatósága idején számos kiváló kapitány került ki az intézetből.

1914-ben a háború kitörésekor igazgatói helyét átadta Szabó Samu pedagógustársának, ő pedig bevonult a hadi flottához. Később Pétervárad katonai parancsnoka lett korvett kapitányi rangban.

A tengerészeti Akadémia az 1918-as összeomlásakor megszűnt. Kotán Dezső I. világháború utáni munkássága nem ismert. Halálhírét a Nemzeti Újság 1935. szeptember 1. száma közli: „Kotán Dezső miniszteri tanácsos, a fiumei volt tengerészakadémia ny. igazgatója, tartalékos fregattkapitány, a hdm. III. o. katonai érdemkereszt és több más kitüntetés tulajdonosa, augusztus 29-én Budapesten elhunyt. Temetése szeptember 1-én, vasárnap d.u. fél 4 órakor lesz a Farkasréti temetőben.”

Szüülőháza megérdemelne egy emléktáblát!

Fotók: F. L.

Besenyi Vendel

Ellopták a Korpuszt

Sugárné Koncsek Aranka a Berényi Kármentő 2008. júniusi számában a Szent Imre halmon állt úgynevezett „Borhi” keresztéről értekezett az emlék állításának közelgő kétszáz éves évfordulója kapcsán.

A meggyespelei vasúti átjárótól kb. 2 km-re lévő magaslaton „a földön fekszik a vihar által ledöntött, darabokra tört feszület a korpusszal. Barokkos talapzatán „Borhiak-1810.” megkopott felirat maradvánnyal várja, hogy ne ítéltesen teljes pusztulásra. Emelésének 200. évfor-

dulójára megújulva álljon a Szent Imre halmon.”

Ebből az óhajból már valószínű semmi sem lesz, ugyanis a ledőlt keresztből egyszerűen levésték a keresztrefeszített Jézust. Egyik ismerősöm mesélte el, Jászboldogházáról jövet megállt a kereszt tövében, hogy azt megszemlélje. Meglepetten látta, hogy a korpusznak már csak a helye van meg. A közeli tanya gazdájától érdeklődött, tud-e valamit az eltűnésekről, aki elmondta, hogy még valamikor a múlt évben egy autó állt meg az út-

szélén, s annak két utasa, egy nő és egy férfi, miután felmentek a darabokra tört kereszthez, ott nagy kopácsolásba kezdtek.

Kimentem a helyszínre, hogy magam is lássam a jelenlegi állapotot, s lefotózzam a látványt, amelyet most bemutatok az érdeklődő olvasónak. A kereszt még több darabban hever, mint az elmúlt évben, s a korpusznak csak a helye látszik.

Sajnos gyakori, hogy a haranglábakon függő csengettyűket ellopják, vagy a tanyai kápolnákat feltörve onnan szobrokat, képeket visznek el, de útszéli keresztet megcsonkításáról eddig még nem hallottam.

Faragó László

**A Berényi
Kármentő
következő
száma
ez év
decemberében
jelenik meg.**

Emlékezés őseink nagy tetteire

A Városvédő és Szépítő Egyesület Jászberény Város Önkormányzatával közösen május 8-án (pénteken), a Jász-emlékmű előtti téren emlékezett meg a jászkun redemptio 264. évfordulójáról. Sajnálatos módon a város polgárai közül ez alkalommal is nagyon kevesen tisztelték meg jelenlétükkel e szép ünnepet. Az viszont

Díszőrség az emlékmű előtt

nagy öröm volt számunkra, hogy a Jászság néhány településéről is érkeztek vendégek, s több jászkapitány is jelen volt feleségével együtt: Percz László és felesége, Ágnes asszony (Pusztamonostor), Zámboi János és felesége, Ilona asszony (Jánoshida), Dávid Sándor (Jászszentandrás).

A megemlékezés rendhagyó módon zajlott le. A Jász-emlékmű előtt a Jász Lovas Bandérium, valamint a Szűcs Mihály Huszár Bandérium (Jászfénysz-

Az évfordulóra a hagyományörzők emlékeztek

Az emlékezők egy csoportja

Fotók: B. G.

ru) tagjai álltak őrséget, kezükben tartva a történelmi zászlókat. Bolla János elnök köszöntője után a jász viseletbe öltözött Jászsági Hagyományörző Egylet tagjai elénekelték a Jász himnuszt, majd egy szerkesztett műsor keretében idéz-

ték fel a 264 évvel ezelőtti történet eseményeket. Ezután a jelenlévők elhelyezték az emlékezés koszorúját a Jász-emlékmű talapzatán.

Dr. H. Bathó Edit

Esti technikum Jászberényben

Az idő múlásával egyre kevesebben emlékeznek arra a gépipari technikumra, mely Jászberényben 1953-tól 1974-ig működött. Az iskola hosszú pecsétjén a következő olvasható:

14. sz. ÁLTALÁNOS GÉPIPARI TECHNIKUM
ESTI TAGOZATA
JÁSZBERÉNY

1953-ban 53. számmal indult, az 1955-56-os tanévben a félévi értesítőn már a 14-es szám található. Én is a technikum hallgatója voltam, 1958-ban végeztem. Benke Imre gépészmérnök volt az osztályfőnökünk, aki az iskola megszűnéséig szaktárgyakat oktatott, és ő volt az iskola utolsó igazgatója. Már idős és sú-

lyos beteg volt, amikor kértem, írja meg az iskola történetét. Mondta, hogy már megírta, de még egy részletesebbet is ír. Halála után kértem a fiát – Benke Tamás gépészmérnököt – keresse meg a visszaemlékezést. Megtalálta, úgy tűnik ez az első írása, amit eredeti szöveggel az alábbiakban közlök:

1953.09.15. – 1972.07.20.

Két időpont jelentéktelen, nem sokat mond, de ha igen, azok igen kevesen vannak már, akik talán emlékeznek a jelentésére.

A két időpont között működött Jászberényben egy iskola, ahol gépészmérnököket képeztek. Az ötvenes évek elején két gyár épült Jászberényben a szántóföldek helyén és kezdte meg működését az Aprítógépgyár és a Fémnyomó és Lemezárúgyár, s kezdetét vette a mezőgazdasági város iparvárossá alakulása.

Az Aprítógépgyár akkori főmérnöke - kiváló szakember – kijelentette, ezek a gyárak akkor maradhatnak fenn, ha lesz saját, jász vezetőgárdája, akiket a szülőhely, a család s a gyár egyaránt ide köt.

A kijelentést tett követte és addig kilincselte a minisztériumban, míg engedélyt nem szerzett egy gépipari technikum osztály indítására.

Így 1953. szeptember 15-én beindult az oktatás a szolnoki gépipari technikum kihelyezett tagozataként (esti) a tanítóképző egyik tantermében.

Oktató: Czirják Imre gépészmérnök, tagozatvezető

Gorjác Ignác gépészmérnök,

Gallyas György gépészmérnök,

Tasnádi György gépészmérnök,

Andrási Béla tanár

Szombathy Emil tanár

Kiss József tanár

Edelényi Béla tanár

Tanulói 18 és 42 év közötti gyári szakmunkások és érettségizett gépipari gyakorlatl rendelkező kereskedők, papok, jogászok, tanítók és földjüktől, iparuktól megfosztott átképzősök. Az oktatás délután 4 és 10 óra között heti 5 napon keresztül folyt.

1954-ben új osztály is indult és újabb friss diplomás mérnök ifjak kapcsolódtak be, hogy tudásukat átadják a jövő műszakiainak, hogy üzemvezetői, technoló-

gusai, géptervezői, szerszámtervezői vagy ipari tanulók oktatói lehessenek.

1958-ban már négy osztályban folyt az oktatás és júliusban a képesítő vizsgabizottsága 22 új technikuskat adta át oklevél-

velét, mely általános gépipari technikus munk ellátására adott jogosítványt. Az addigi munka eredményeinek elismerésére a Gépipari Minisztérium a 14. sz. Általános Gépipari technikum esti tagozata néven önálló iskolává minősítette az iskolánkat.

A végzett technikusok pedig egytől-egyig a helyi gyárakban, üzemekben lettek vezetők és műszaki előkészítők.

Aztán jött a természet és a minden régít átalakítás korszaka, így iskolánkat is elérte a láz és az ötvenéves jól bevált technikus képzés egy tollvonásra átalakult szakközépiskolává. A technikumokat pedig törölték az iskolák közül.

1972. július 20-án osztott a képesítő vizsgabizottság iskolánkban Gépipari technikus okleveleket. A megyei oktatási osztály pedig megvonta engedélyét az iskola működésétől.

S aztán jöttek a gyárak 5-10-15-20 stb. éves évfordulói, a Jászság iparának ötvenéves fejlődése megemlékezés de az iskoláról, ahol az ipari szakgárda alakult, nevelkedett, soha egy szó sem hangzott el. Közben a tanárok, oktatók, diákok nyugdíjba mentek, elhunytak s egyre kevesebben emlékeznek a technikura, magam is súlyos betegen fogtam tollat, (lakusként), hogy utolsó lehetőségképpen megemlékezzek az iskoláról az oktatók, tanulók fáradságos, önzetlen munkájáról, s köszönetet mondjak azért, hogy szabadidejüket feláldozván tettek valamit a szülőföld fejlődése érdekében akár; hogy képezték magukat, akár; hogy tanították a jövő középvezetőit. Azt hiszem, ezt legalább megérdemelték, hogy egyszer megemlékeztek róluk is.

Jb. 2003. 09. 09.

Benke Imre

az iskola volt oktatója, igazgatója

A visszaemlékezés itt-ott módosításra szorul. Szombathy tanár úr keresztnéve Miklós volt. A hét négy napján volt tanítás, a mi időnkben 15-20 óráig. 1958-

ban 15-en kaptunk oklevelet. A technikum 1974-ig működött, akik még 1972 előtt elkezdtek, be is fejezhettek.

Megmaradt az első évfolyam második osztályos 1954/55-ös tanévi osztálynaplója, anyakönyve és ugyanennek az osztálynak a képesítő vizsgán készült anyakönyve, pár jegyzőkönyv, irat és dolgozat, és a Liska József Erősáramú Szakközépiskola pincéjében 8 db rossz állapotban lévő tabló. Ezeket és pár szóbeli visszaemlékezést tudtam felhasználni a technikum történetének megírásához.

A fent említett napló szerint a második osztályba 36-an iratkoztak be, az évfolyamán 17-en kimaradtak. A kimaradás oka betegség, katonai behívás és indok nélküli. A napló szerint is heti négy napon, hétfőn, kedden, csütörtökön és pénteken, napi öt órában folyt az oktatás. Ez olyan elfoglaltságot jelentett, amit sokan ilyen-olyan okból nem tudtak elviselni, vagy a tananyagot nem tudták elsajátítani. Ugyancsak a napló szerint a tantárgyak heti óraszám a következő volt: matematika 3, fizika 2, technológia 3, gépelemek 3, mechanika 3, szakrajz 2, magyar 2, történelem 2.

Ez az évfolyam 1957-ben végzett, év végén 16-an voltak. Mind a 16 fő eredményesen képesítőzött, 3 fő jeles, 3 jó, 5 közepes, 5 megfelelt osztályzatot kapott. Közülük 6 fő aprítós, 9 fémnyomós, 1 AKÖV-ös volt. Találtam egy nyomtatott táblázatot, mely szerint 6 fő munkás, 6 dolgozó paraszt, 1 értelmiségi, 3 egyéb származású. A táblázaton volt x-es (osztályidegen) rovat is, az üres volt. Egy fő 56-os múltja miatt év közben kimaradásra kényszerült.

A mi osztályunk az 1954/55-ös tanévben kezdett, ha jól emlékszem, 44-en iratkoztunk be. A tablóképünkön 18-an, a 44-ből csak 11-en vagyunk. 3 főt az előző évfolyamtól örököltünk, 2 más esti technikumtól érkezett, 2 humán érettségivel, műszaki tárgyakból levizsgázva a második osztályban csatlakozott hozzánk. A 18-ból a képesítő vizsgán 2 fő jeles, 5 jó, 4 közepes, 4 megfelelő eredményt ért el, 3 fő nem felelt meg. A 3 nem megfeleltből 1 velünk kezdett, 2 örökölt volt. A 18 fő közül 11-en fizikaiak voltunk, 7-en műszaki beosztásban dolgoztak. 9 az Aprítóban, 8 a Fémnyomóban, 1 az AKÖV-nél dolgozott. Osztálytársunk volt Szabó Kálmán, az ismert jászberényi 56-os, aki nem tudta a harmadik osztályt befejezni, mert forradalmi tevékenysége miatt szintén kimaradásra kényszerült. Velünk kezdett Gróf Károly, az Aprítógépgyár igazgatója, és a gyár két osztály-

vezetője is. Kb. két hét alatt rájöttem, hogy ez nem fér bele az idejünkbe. Érdekes, hogy Gróf Károly neve egy 1960. szeptember 30-án kelt jegyzőkönyvben a pótfelvételizők között is szerepel. A műszaki beosztásban lévőknek könnyebb volt az életük. Állandóan délelőtt dolgoztak, módjukban volt – ha nem is hivatalosan – munkaidő alatt is a tananyaggal foglalkozni. Sokkal nehezebb volt nekünk, akik szakmunkásként a műhelyben dolgoztunk. Különösen azoknak volt nehéz, akik három műszakban dolgoztak. Ők a tanítás miatt nem vállalhatták a délutános műszakot, ezért egy hétig délelőttösek, két hétig éjszakások voltak. Az éjszakásoknak egy héten három napjuk a következően alakult: Reggel 7 óra körül hazaértek a műszakból, lefeküdtek, 3 órára mentek az iskolába, 8 óráig ott voltak, 10 órakor kezdték az éjszakai műszakot. Hétfőn pihentek voltak, de a másik három nap kegyetlen volt. Volt, aki elaludt az órán, vagy az álmoságtól nem tudta az előadást követni, de néha ez mással is előfordult. Szerencsére én – kevés kivétellel – délelőttös voltam.

Azt, hogy nem volt könnyű az oklevélig eljutni, az 1961. február 1-én tartott félévi osztályozó értekezlet jegyzőkönyve is mutatja. Részlet a jegyzőkönyv táblázatából:

	1. oszt.	2. oszt.	3. oszt.	4. oszt.
Beiratkozott	53	38	19	19
Félévig kimaradt	19	7	2	3
Osztályátlag	3,26	3,36	3,01	3,00

A jelentkezőknek felvételi vizsgát kellett tenni. Egy 1961. IX. 2-án készült jegyzőkönyv szerint 40 főből az írásbeli vizsgán magyarból 36 fő, matematikából 31, rajz-

ból 37 felelt meg. A szóbelin 39-ből 35 megfelelt. A hallgatók zöme a két gyárban dolgozott. Egy 1960. augusztus 31-én készült névsor a felvételire jelentkezők neve mellett a munkahelyüket is feltünteti. A névsor 70 nevet sorol fel, közülük 49 fő a Fémnyomóból, 13 az Aprítóból, 4 az AKÖV-től, 1 a Dózsa Tsz.-ből, 2 a Műszerész Szövetkezettől, 1 a Városi Tanácstól jelentkezett. 47 nevet utólag megjelöltek, valószínűleg csak ennyit vettek fel.

A négy év alatt a következő tárgyakat tanultuk: magyar nyelv és irodalom, történelem, matematika, földrajz, kémia, fizika, szabadkézi rajz, szakrajz, ábrázoló geometria, technológia, mechanika, elektrotechnika, gépelemek, gépszerkeztan, üzemgazdaságtan, munkaegészségtan. Öt tárgyból képesítőztünk: magyar nyelv és irodalom, történelem, matematika, gépszerkeztan, technológia. Egyes műszaki tárgyak tankönyve olyan terjedelmes volt, hogy egy részét kihagytuk. Kihagytuk a víz- és gőzturbinákat, az áramfejlesztőket. Osztályunknak az ábrázoló geometria és a metallográfia megértése volt a legnehezebb. Vitathatatlan, hogy az esti technikumban a hallgatók nem sajátítottak el annyi ismeretet, mint a nappali oktatásban tanulók. Ennek oka, hogy az oktatás munka mellett történt és

jóval kevesebb óraszámmal, mint a nappali tagozaton. Ezért levelező tagozaton történő főiskolai vagy egyetemi továbbtanulásra kevesen vállalkoztak. Ez az ok-

tatási forma akkor mégis eredményesnek mondható volt. Kevés volt a műszaki végzettségű szakember. Azok, akik addig is műszaki beosztásban dolgoztak, továbbra is maradhattak beosztásukban és több ismerettel rendelkeztek, mint a technikum elkezdése előtt. Nekünk, akik mint szakmunkások az üzemben dolgoztunk, lehetővé tette, hogy műszaki beosztásba kerüljünk. Zömmel olyan beosztást kaptunk, ahol többéves üzemi gyakorlatunkat hasznosítani tudtuk, új beosztásunk közvetlenül kapcsolódott az üzemi munkához. Ilyen beosztások voltak: gyártástervező (technológus), üzemi minőségi ellenőr (MEO-s), művezető, szakoktató, középiskolákban szaktanár. Én 30 évig gyártástervező voltam, amit a technikumban tanultam, a munkám elvégzéséhez elég volt. Nem túlzás, ha azt állítom, hogy a műhelyben eltöltött éveknek legalább olyan hasznát vettem, mint a technikumban tanultaknak. Azoknak az osztálytársaknak, akik nem a műhelyből kerültek fel, az iskolai évek alatt és után is hiányzott az üzemi gyakorlat, mert az esti tagozaton nem volt műhelygyakorlat. A műhelygyakorlatot részben a tanulmányi kirándulások pótolták. Ilyenkor valamelyik nagyvállalatot látogattuk meg. Az első vagy második évben Miskolcra, az LKM-be (Lenin Kohászati Művek) és a DIGÉP-be (Diósgyőri Gépgyár) mentünk. Az utazás emlékezetes, mert a következő módon történt: Az Aprító néha gyártott vagy javított valamilyen alkatrészt az itt állomásozó szovjet csapatnak. Gróf Károly viszonzásul kért tőlük egy járművet a kirándulásunkhoz. Indulásunk idejére megérkezett egy nyitott csapatszállító teherautó, négy beépített hosszanti padsorral. Szerencsénk volt, nem esett az eső. Máskor az AKÖV-ös osztálytársunk Pestről hozatott egy tényleg extra autóbust.

A technikumnak nem volt saját épülete és tanári kara, működését a Tanítóképzőben kezdte. A visszaemlékezők szerint az 1959/60-as tanévben az Állami Általános Leánygimnáziumban folytatta, később a gimnáziummal együtt a Kállai Éva Gimnázium, ma Liska József Erőszármú Szakközépiskola Gimnázium és Kollégium épületébe költözött. A szaktárgyakat mérnökök, zömmel fiatal aprítósok, a többi képzős és gimnáziumi tanárok oktatták, akik örültek a pénzkeresési lehetőségnek.

Az iskolának négy igazgatója volt. Megalakulásától Czirják Imre gépészmérnök, az Aprítógépgyár főtechnológusa, az 1957/58-as tanév elejétől Gallyas György, a gyár főmérnöke követte. 1960-

tól Csányi Egon, ugyancsak az Aprító főmérnöke lett az igazgató. Leghosszabb

A 75 éve történt tragédia

A jászberényi Szent Imre temetőben a VI. parcellában sétálva az első sor 19. számú sírhelyen mívesen kidolgozott fehér márvány síremlék tűnik a szemünkbe, ha közelebb megyünk, a síremlék feliratából

megtudhatjuk, négy 22, 20, 15 és 16 éves fiatal összetartozó sírhantja előtt állunk, s a síremléken a következő neveket olvashatjuk:

Pesti József	1912-1934
Lénárt István	1914-1934
Lakatos József	1919-1934
Evenich György	1918-1934

Egyszerre haltak meg mind a négyen. Önkéntelenül is felvetődik a kérdés, mi történhetett velük? A város lakosságát megrázó tragédia áldozatai ők, halálesetük körülményeiről a Jász Hírlap 1934. november 17-i számában olvashatunk:

Valamennyien Pesti András sütőmester alkalmazottjai voltak, Pesti József a mester testvérének a fia és Lénárt István segéd, Evenich György inas, Lakatos József pedig mindenesként dolgozott a pékségben. A tragédia november 12-éről 13-ra virradó éjjel történt. Régi céhbeli szokás szerint az inasok és a segédek a mester lakásának a végében lévő segédszobában laktak. A halálesetet az ötödik alkalmazott Lagzi Kovács István tanonc fedezte fel. Ő ezen az estén nem tartózkodott otthon, munka után elkéredzkedett a főnökétől, lakodalomba volt hivatalos. Éjjel hazaérve, benyitva a segédszobába, megdöbbsentő látvány tárult a szeme elé: az egyik segéd, az inas és a mindenes élettelenül feküdtek az ágyaikon, míg az

idősebbik segéd hanyatt esve a padlón volt elterülve.

Az inas megrémült, szólt a főnökének, aki sejtette, hogy mi történt. A szobában szénzsag terjedt, az ajtó melletti sarokban levő 60 cm magas mozsárcálya színültig volt rakva apró faszéntörmelékkel, kinyitotta az ajtót és az ablakot, orvosokért küldött, maga pedig mesterséges lélegeztetést alkalmazott.

Rövidesen 3 orvos érkezett a helyszínre, név szerint: dr. Neumann Lipót, dr. Ficiczky János és dr. Stark Emil. Az orvosok megállapították, hogy a haláleset, már órákkal előbb bekövetkezett, a színültig megtöltött cályhában keletkezett szén-monoxid gáz végzett az áldozatokkal. A szén-monoxid szagtalan és alattomos gáz, a vérbe felszívódva megfosztja az embert a cselekvőképességétől. A legidősebb személy Pesti József, valószínű álmából felébredhetett, megpróbálta volna az ajtót kinyitni, azonban arra ereje már nem volt. Az ágy mellett hanyatt vágódott.

Még az éjjel, fél órán belül megérkezett a rendőri bizottság is, dr. Halmos Orbán és dr. Magyar János rendőrfogalmazók személyében. Megállapították, hogy végtelen és ritka tömeghatású szerencsétlenség történt. S elrendelték a holttestek hullaházba történő szállítását. A temetésre november 14-én, szerdán 15 órakor került sor, a város lakosságának szokatlanul nagy, mintegy hatezer fős részvétele mellett. A négy holttest a Levente Otthon (ma a Jászszág Népi Együttes székháza – Víz u. 1.) udvarán egymás mellett volt felravalozva. A temetést Pesti András pékmester és a gyógyszeres családok képviselőjében Beleznay Árpád, a levente egyesület nevében vitéz Rónaszéky Lajos főoktató rendezte. A temetésen jelen volt: dr. Friedvalszky Ferenc polgármester, Múhoray Zoltán főjegyző, Fecske Sándor kormánytanácsos, a leventevezetőség, az oktató személyzet és a levente ifjúság nagy tömege. Külön jelen volt testületi zászló alatt felsorakozva az ipartestület pék szakosztálya.

A szertartást római katolikus részről dr. Kele István, pápai prelátus, főesperes, apát plébános, evangélikus részről (Evenich György evangélikus vallású volt) Vizon Lajos szolnoki evangélikus lelkész végezték. A levente egyesület nevében Ring Károly főoktató búcsúzott.

Besenyi Vendel

Képes riport a XX. Jász bálról

A jászberényi Városvédő és Szépítő Egyesület 2009. február 14-én a Déryné Művelődési Központban rendezte meg hagyományos Jász bálját, amely a sorban immáron huszadik volt. Az elegánsan feldíszített termek most is Ingesné Barkóczi Ibolya és Suhaj Csilla ízlését és keze munkáját dicsérte. Az érkező vendégeket a bálrendezők fogadták pezsgővel, majd az asztalokhoz kísérték őket. 19 órakor a felcsendülő fanfár muzsikával kezdődött meg a jubileumi Jász Bál. Bolla János elnök köszöntője után – a hagyományokhoz híven – ünnepélyesen felkérték Hortiné dr. Bathó Editet, az egyesület titkárát a bálanyai tisztség ellátására. A titkár asszony immáron harmadik alkalommal látta el a bálanyai teendőket, amely nem kis feladatot rótt rá. Köszöntőjében hangsúlyozta az egyesület hagyományápoló, hagyományörző szerepét, valamint a jász bál jótékony célú szerepét, amely révén számos szép köztéri szobor, emlékpark valósult meg Jászberényben. A bálanya köszöntője után a rendezők behozták a gyönyörű, jász motívumokkal díszített jubileumi, marcipán tortát, Bódiné Bagi Éva cukrászmester remekét, amit vacsora után a báli közönség jóízűen elfogyasztott. A rendezők még egy meglepetéssel szolgáltak a jubileum alkalmából. A korábbi Jász bálokról készítettek egy remek képösszeállítást, amelyet CD-n valamennyi vendég megkapott.

Az ünnepi vacsorát ez alkalommal is a Hotel Lehel Gyöngye szolgálta fel, a jubileumi alkalomhoz illő különleges ízekkel. A nyitótáncot a Jászság Népi Együttes és a Jártató Táncegyüttes mutatta be, stílusosan egy örömtáncos és a reneszánsz hagyományokat idéző középkori koreográfiával. Ezután az első tánc a bécsi keringő volt, amelyet a bálanya kezdett el férjével, majd a közönség is csatlakozott hozzájuk. 22 órakor köszöntötték a bál díszvendégét, Tálás Ernő operaénekest, a Svéd Királyi Operaház magánénekesét, aki gyönyörűséges dalokkal kápráztatta el a bál közönségét. Zongorán kísérte Réz Lóránt orgonaművész. 23 órakor került sor a koronázási ceremóniára. A XX. Jász bál királynőjének Vaprezsán Viktória gimnáziumi tanulót, hercegének pedig Botka Bálint egyetemi hallgatót választották. Ezután táncrend szerint játszott a Forgács Trió, s a hölgyek azzal az úrral léptek a táncparketre, akinek az adott táncot elígérték.

Éjfélkor újból egy kis könnyű vacsora következett, majd pedig a tombolasorsolás. Most is igen sok, értékes tombolatárgy, felülfizetés és adomány gyűlt össze, amelyet a városvédők a kitűzött jótékony célra, az időjósító szentek hármasszobrának felújítására fordítottak.

Bolla János elnök és felesége Smuta Zsolt nagykunkapitánnyal és feleségével, Marianna asszonnyal

Bolla János, Botkáné Sárközi Ildikó és Hortiné dr. Bathó Edit bálanya

A XX. Jász bál rendezőbizottsága

Baráth Károly felvételei

A Jártató Táncegyüttes örömtánca

A Jászság Népi Együttes reneszánsz tánca

A bál közönsége

Tálas Ernő volt a XX. Jász bál díszvendége, zongorán Réz Lóránd kísérte

Vaprezsán Viktória bálkirálynő és Botka Bálint bálherceg

A bál első tánca keringő volt

A Jász bál rendezői voltak: Baráth Károly, Baráth Miklós, Bolla János, Bolla Jánosné, Botka Bálint, Botka Károly, Botkáné Sárközi Ildikó, Kirják György, Pélyi András, Sas István, Suhaj Csilla, Szűcsné Urbán Mária, Vaprezsán Krisztina, Vaprezsán Viktória.

A Jász bál megrendezését támogatták: Baráth Károly, Déryné Művelődési Központ, Jász Múzeum, Védelem Holding Kft.

A Jász bálra adományt adtak: Baráth László, Baráth Miklós és felesége, Csillag György, Horti István és felesége, Sugárné Konksek Aranka (Budapest), Szöllősi Zoltán és felesége, Takács János, Virág Imre.

A belépőjegyet felülfizették: Bartha László Attila, Bolla János,

dr. Gedei József, Hubanov Mihály, Táboros József, Vass Attila, Vaprezsán Krisztina.

Tombolát ajánlottak fel: Állat- és Növénykert, Baranyi Józsefné, Baráth Lajosné, Bolla János, dr. Budai Anikó és Társa Szemészeti Akupunktúra, Déryné Művelődési Központ, Dometic Rt., Electrolux Lehel Kft., Electrolux Porszívógyár, Experiment Kft., Felber József, Gold Metál '97. Kft., Hortiné dr. Bathó Edit, Jász Múzeum, Jász Múzeumért Alapítvány, Jászság Népi Együttes, Korona Üzletház, Lantos, Tibor, Lantos Tiborné, Litkei Virágüzlet, Neckermann Utazási Iroda, Pap Nikolett, Percz László (Pusztamonostor), Téba Tüzép, Városvédő és Szépítő Egyesület, Virágstúdió.

Iris

Városvédők közgyűlése

Városvédő és Szépítő Egyesületünk május 8-án a Jász Múzeumban tartotta éves közgyűlését, ahol Hortiné dr. Bathó Edit titkár beszámolt a 2008-ban végzett munkákról, majd Molnár József, az Ellenőrző Bizottság elnöke ismertette a tagsággal a pénzügyi beszámolót és a közhasznúsági jelentést, melyeket a tagság egyhangúlag elfogadott. Ezután Bolla János elnök szólt a 2009-re tervezett feladatokról. Ezt követően a tagok megvitatták az elhangzottakat, majd kérdéseket tettek fel, amire az elnök és a titkár válaszolt.

esése és hullámvölgyei után konszolidálódni látszik a bál közönsége és a tiszta bevétele is. Elismertsége is egyre szélesedik és megtiszteltetés számunkra, hogy a Jászság egyik legrangosabb báljának tartják.

A **19. Jász bál** rendezőbizottságának tagjai (*Baráth Károly, Baráth Miklós, Bathó Ágnes, Bolla János, Bolla Jánosné, Botka Bálint, Botka Károly, Botkáné Sárközi Idikó, Csige László, Hortiné dr. Bathó Edit, Kirják György, Pélyi András, Sas István, Suhaj Csilla, Vaprezsán Krisztina, Vaprezsán Viktória*) ez alka-

képekkel, tánccal és zenével idézték fel, amely kivívta a közönség legnagyobb elismerését.

Április 3-án ugyancsak részesei voltunk a **Város napi ünnepségnek** és koszorút helyeztünk el a Bíróság falán lévő 48-as bronz domborműnél.

Egyesületünk április 24-én tartotta **éves rendes közgyűlését** a Jász Múzeumban, ahol a tagság meghallgatta és elfogadta a 2007. évi munka és pénzügyi beszámolóját, valamint a közhasznúsági jelentést, majd meghatározta a következő évi feladatokat.

Május 6-án a Jász-emlékműnél emlékeztünk a **jászkun redemptio 263. évfordulójára**. Goda Zoltán tagtársunk nagyszerű ünnepi beszéde, úgy vélem sokáig emlékezetes marad mindnyájunk számára. Az ünnepségen közreműködött a Lehel Vezér Gimnázium Férfikara, *Deméné Ilonka Gabriella* karnagy vezetésével.

Május 29-én a gróf Apponyi Albert Általános Iskolával közösen ebben az évben is megemlékeztünk **Vásárhelyi István természetkutatóról**. Az ünnepi beszédet *Bethlendy Béla*, az Oktatási és Kulturális Bizottság elnöke mondta, a Vásárhelyi emléklapok pedig *Baráth Miklós* és *Molnár Tamás* tagtársaink vehették át kiemelkedő városvédő munkájuk elismeréseként.

Május 31-én került sor a Szentkúti téren a **II. világháborús emlékmű új névoszlopának ünnepélyes átadására**. Az új oszlopot, mint magát az emlékművet is, *Györfi Sándor* szobrászművész készítette. Az emlékezet bronz oszlopán újabb 63 név olvasható, azok közül a hősök közül, akik életüket áldozták a hazájukért a háború vértengerében.

A sorsfordító történelmi eseményekre *Gömöri Árpád* nyugalmazott középiskolás tanár emlékezett, majd, a jelenlévők az emlékezés koszorúival borították be a kis terecskét.

Az új névoszlop elkészíttetését az egyesületünk által gyűjtött adományok mellett Jászberény Város Önkormányzata komoly összeggel támogatta, s így valószínűleg meg az évek óta tervezett oszlop felállítása.

2008. június 19 és 22 között Tapolca városa adott otthont a **Város- és Faluvédők Országos találkozásának**, amelyen egyesületünket *Bolla János, Bolla Jánosné, Suhaj Csilla, Dudás Zoltán*, és *Klinkóné Hódi Mária* képviselte.

A közgyűlésen megjelent tagság Dr. H. Bathó Edit titkár beszámolóját hallgatja.

Fotók: B. G.

A továbbiakban közzé tesszük a 2008-ban végzett tevékenység beszámolóját:

„Beszámoló a Városvédő és Szépítő Egyesület 2008-ban végzett munkájáról

Kedves Tagtársak!

Újból eltelt egy esztendő, s ismét itt vagyunk, hogy számot adjunk a végzett munkáról. Egyesületünk az elmúlt év végén működésének 21. esztendejét zárta le. Igazán szép kor egy civil közösségtől, akik alakulásuktól kezdve folyamatosan és eredményesen munkálkodnak a város szépítésén, és a régi hagyományok megőrzésén.

Munkánkat az elmúlt évben is a szokásos menet szerint végeztük. Az első rendezvényünk a Jász bál volt, amelyet 19. alkalommal rendezünk meg. Örömmel tapasztaltuk, hogy az elmúlt évek vissza-

lommal is nagy hozzáértéssel és gyakorlattal szervezték meg a mulatságot, ami

Egyesületünk *2008. július 28-tól augusztus 1-ig* rendezte meg az *Ifjú Vá-*

Bathó Edit a Pusztamonostoron megrendezett XIV. Jász Világtalálkozón Jászságért-díjat, *Sas István* pedig augusztus 20-án, Budapesten Bessenyei György-díjat kapott.”

Bolla János elnök a jelen év feladatait sorolta

Képes riport az Időjóslo Szentek szobrának felújításáról

A szoborcsoport felújításának néhány mozzanata-
Szabó Csaba kőszobrász munka közben

A mester és tanítványa: Szabó Károly és Szabó Csaba

Faragó László felvételei

Június hatodika Egyesületünk nagy ünnepe volt!

„Nem mindennapi eseményre jöttünk össze, erre a városszéli magaslatra. Megünnepelni ezen a helyen, a hajdani szőlőskertek bejáratánál, az úgynevezett öreg szőlő előtt 260 évvel ezelőtt a városi előljáráóság által emelt háromalakos szoborcsoport helyreállítását.

Örülünk annak, hogy ez az évfordulóra megvalósulhatott és egyben tisztelgünk elődeink azon tette előtt is, hogy négy évvel a jász-kun önmegváltást követően, nehéz anyagi helyzetükben is fontosnak tartották és képesek voltak megvalósítani, „kőbe vésni” szőlőskertjük megóvására vetett hitüket és szeretetüket.”

Bolla János egyesületünk elnöke ezen mondatokkal kezdte köszöntőbeszédét a szép számban megjelent ünneplők előtt, majd a megvalósítás részleteit taglalta. Elmondta, az idei Jász Bál jótékony célkitűzése a szoborcsoport felújítása volt, s a 250.000.-Ft. tiszta bevétel, valamint Baráth László, Baráth Miklós, Csillag György, Horti István, Rabi Tibor, Sugárné Koncsek Aranka, Szöllösi Zoltán, Takács János, Virág Imre nagylelkű anyagi támogatása tette lehetővé, hogy a terv valósággá váljon.

Beszédében elismeréssel szólt a kivitelezők: Szabó Károly épületszobrász és fia Szabó Csaba kőszobrász-restaurátor pontos és precíz munkájáról.

Nagy feladat hárult az Egyesületre, hogy a szoborcsoport elhanyagolt környezetévé méltóvá váljon a mostani látványhoz. Sokak segítsége kellett ahhoz, hogy megszépüljön az „Időjóslo szentek” dombja. Ebben az Önkormányzat, vállalatok és magánszemélyek segítettek, amelyért ezúton is köszönetet mondtunk. Álljon itt a nevük az utókor számára: Jászberény Város Önkormányzata, a Gazdasági és Mezőgazdasági Bizottság, Berénykom Kft. és igazgatója, Molnár Tamás, Iusta-Selena Kft. és vezetője Nagy Gábor, a Suzuki Autószalon tulajdonosa Sós István, Botanika Szakkör tagjai: Mizsei Tibor és Rusvai György. Agócs László, Csizmadia Árpád, Gaál György, Gaál Edit, Juhász Péter, Konkoly Attila, Sárközi György és Zaják Péter vállalkozók.

Faragó László

Bugyi Gábor felvételei

Goda Zoltán a védőszentek életét és a szoborállítás történetét ismertette meg az ünneplőkkel

A szobrot állító elődök nevében Molnár Józsefné köszönte meg az Egyesület nemes kezdeményését

Népi hagyomány felelevenítéseként virágszirom szórás zárta az ünnepi eseményt

Búcsú Homokon

Szentháromság vasárnapján, június 7-én igen sokan vettek részt az egyházi és családi ünnepnek számító rendezvényen.

Nagykátáról érkeztek és eddig nem igazán szokásos módon tangóharmonikával kísérték a százados énekeket. Még köze-

mindent, ami ennek a népcsoportnak a hitéletét, vallásgyakorlását jelentette. A misét követő körmenet még átélhetőbbé tette eleink szokásait, ünnepet ülő komolyságát. Az ünnep ugyanis megállás volt egy rövid pillanatra, amelyben át kellett élni, érezni az élet égiek felé is mutató vonásait.

Az ünnepi nap szervezői nemcsak az egyházi hagyományok megőrzését, felmutatását tartották fontosnak, hanem azt is, milyen volt az ősök élete a hétköznapi és az ünnepek időszakában. Ezt egyrészt a Katona Katalin varázsolta kiállítás révén élhették meg a megjelentek. Sok száz fényképet tekinthetünk meg az egykori olvasókör épületében. A megjelentek szívesen ismerték fel ismerőseik, olykor sajátjuk arcát. Segített ez abban is, hogy a múltó emlékezetet életre keltse, és felismerték egymást azok is, akik régebben, esetleg régen találkoztak. De az is élményeket mondhatott magáénak, aki más település tanyavilágát élte meg, hiszen sok-sok közös emlék felidézésére nyílt alkalom. A hevesiványi olvasókör és iskola sokban hasonlított az itt láthatóhoz. Ennek következtében érdekesen fonódhatott egymásba a tanyai létforma akár egésze is. Ez pedig igen fontosnak tűnik, hiszen a tanyavilág eltűnőben van, ezért őriznünk kell értékeit, jegyeit, mert ha nem tesszük, egy életforma esik

Úton a búcsú helyszínére

Közel fél ezren lehettek jelen közelről és távolról egyaránt. Számos elszármazott is hazajött, hogy tisztelegjen az ősök emléke előtt, majd részese legyen annak a családi eseménynek, amely bensőséges és emlékező együttlét minden alkalommal. Különösen annak számított ez alkalommal, hiszen hetven éve szentelték fel azt a templomot, amelyet az első világháborúban hadifogságot szenvedett Kispál János szándéka szerint emeltek az itt lakók az akkor még nagyon távolinak számító 2009-nek is. Ahogyan Kispál György, az alapító leszármazottja, plébános mérlegelte a letűnt évtizedek eseményeit, a pozitív és negatív változások örömeit, fájdalmát, lehetőségeit. Megfogalmazta a jövő reménységét, ígéretes voltát, mert az ember nem lehet, nem élhet remény és a boldogulás hite nélkül. Az ünnepi szentmise felemelő hangulata magában is kifejezte a reményt, a tisztább emberi élet ígérését. A szívből megszólaló énekek elmélyítették a szebb, tartalmasabb életet.

S volt ennek az ünnepi aktusnak egy eddigiéktől eltérő és felemelő vonása. Egészen tapinthatóan jelen voltak a hetven, sőt ennél is több év hagyományai, hagyatéka. Megérkeztek ugyanis a búcsúsok, kereszt alatt vonulván. Egyrészt

lebb férközhetett szívünkhöz a hagyományörző, jász viseletben megjelenő, a hagyományokat gondosan követő keresztaljja, amely szépen énekelte az ugyancsak százados énekeket. Idézték ezzel az első világháború előtti időket,

Indul a körmenet

A nagykátai „Máriás lányok“

ki az emberi emlékezetből.

Éppen ezért találhattuk szépnek és érdekesnek azt a kultúrműsort, amely az ének és a zene e tájon dívó hagyatékát szólalattatta meg. Egyrészt emlékidézés, másrészt a szórakoztatás volt a feladata ennek az ugyancsak kellemes, üdítő műsornak.

Az emlékezés és a jövőbe mutató csúcspontját az jelentette, hogy dr. H. Bathó Edit múzeumigazgató bemutatta Katona Katalin homoki tanyavilágot megjelenítő könyvét. Kijelölte helyét a már e témában megjelent munkák között, értékelte a szerző és az adatközlők összeműködését, amely nélkül a mű aligha születhetett volna meg. Kiemelte a munka szakszerűségét, múltmentő szerepét, jelentőségét. Az ajándékozás, a könyvtadás pillanatai igazán felemelőek voltak.

Csak ezután mozdultak újra az autók, a hintók, melyeken a jász hagyományörző asszonyok érkeztek az ünnepség színelhelyére. Okkal remélhetjük, hogy olyan esemény tanúi voltunk, amely a múlt feltárásával gazdagabbá tette a jelent, s egyben kijelöli azt az utat, amely a hagyományápolás lehetőségeit érzékelteti, hiszen jelen életünk enélkül nehezen lehetne teljes értékű.

Így lett az idej homoki búcsú a múltidézés és a jövőbe tekintés alkalma, lehetősége. Érzékeltette, hogy hagyományaink beépíthetők a jelenbe, de arra is hivatottak, hogy a jövőnk faktorává váljanak. Így lehetünk méltóak eleinkhez, és így teremtünk magunk számára szilárd alapot jövőnk sikeréhez.

Farkas Ferenc, ny. főiskolai tanár

Katona Katalin a Homokról írott könyv szerzője

A könyvbemutató után: Dr. H. Bathó Edit és a szentmisét bemutatót Kispál György Csepeli plébános

Fotók: Suba Bea

Gyalogos átkelők a városi Zagyván (egy kis hídtörténelem)

A május végén felavatott – mívesen elkészített – fahíd látványa adta az ötletet, hogy sorba vegyem az elmúlt száz év, Zagyván átívelő úgynevezett „kishíd-jait”, melyekből néhány már csak régi fo-

tókon látható, vagy átépített formában szolgálja ma is a gyalogos közlekedést. Elmélyült kutatást nem végeztem, hogy mikor épülhettek az első bürük, csak emlékeimből idéztem vissza az elmúlt hét

évtizedet. A Zagyva folyásirányát követve az első híd – a többihez képest – fiatal, melyet az 1950-es évek elején létesítettek. Ez az átkelő az Öntő utca és a Göncöl utca között bonyolítja le a forgalmat. A második az úgynevezett „Sóhajok hídja” (nem tudom, hogy honnan származik ez a jelző), melynek két hídfője a Kapitánykert, illetve a Szociális Otthon kerítésével szemben található.

Olyan hidak következnek, amelyekből kettőt még régi képeslapokon meg tudok mutatni. A Szigeten a húszas években működött nyári vendéglőhöz vezetett az az ácsolt átjáró, mely az 1. számú fotón látható. A leventék is ezen át masíroztak, mert a vendéglőből később leventeotthon lett. A Sziget megnövekedett forgalma szükségessé tette, hogy 1932-ben újabb híd készüljön, mely a jelenlegi – Déryné szoborral szemben lévő – betonhíddal volt azonos helyen. A 2. számú fotó azt a hidat mutatja, mely a volt legényegylettel és a gimnázium egykori tornakertjével volt szemben. A képeslapon lévő postai

bélyegző dátuma 1905. június 27., mely a híd korára is utal. A sorban a következő a Kállai híd, mely egy 1959 tavaszán készített fotómon még a fából készített állapotban látható, de néhány év múlva betonlábakra állították. Az 1940-es években már nagyon elhasználódott híd annyira rozoga állapotba került, hogy a

arról, hogy egy 122 m/m-es aknavető vonatmány belezuhant az akkor magas vízállású folyóba. A két ló a vízbe fulladt, tetemük még hetekig ott bűzlött a parton, s a katonák nálunk öltöztek át apám ruháitól „kölcsonvett” meleg alsóba. A mai Szövetkezet utcai közúti híd csaknem az egykori Kállai híd helyén létesült.

Komáromy József felvételeiből válogattam

Az egykori Kállai-híd

Nagykátai úton lévő úgynevezett „újlaktanyából” a mozi előadásaira zárt alakzatban masírozó katonáknak a hídra érkezés előtt a vezető mindig ezt a parancsot harsogta: „Ne tarts lépést!” Félő volt ugyanis, hogy az ütemes lépésektől beszakadhatnak a deszkák. Aztán az be is következett 1944. november 15-én. A németek által felrobbantott kőhidak arra kényszerítették az orosz csapatokat, hogy megpróbáljanak a keskeny fahídon lövőanyagot a város felé átvinni. Mint közelben lakó kíváncsi fiatal értesültem

Lefelé haladva az úgynevezett Mizsei híd következik, amelyik szintén sok évtizede szolgálja az átjutást a Huszár utca felé. A városi Zagyva kishídjait a Csók hídja zárja, amely már szintén modernizálva, beton kivitelben viszi a forgalmat a kórház irányában.

Elődeink annak idején jó helyre telepítettek ezeket az átjárókat, melyek a „Kőhidakkal” együtt jól szolgálják a városlakók közlekedését a Zagyván innen és Zagyván túli részre.

Faragó László

A 2009. május 28-án átadott híd

Komáromy József (1901-1973) városunk szülötte, aki az érettségi után 1919-ben a városházán kezdte tisztviselői munkásságát, majd a főiskolai tanulmányai után visszatért Jászberénybe a biztos tisztviselői állásba. 1945 után elkerült szülővárosából, de 1950-ben ismét itthon van, egy évig a Jász Múzeum igazgatója. A feladatok a következő évben tovább szűkítették, majd 1973 őszén hunyt el Budapesten.

Sugárné Konksek Aranka a Jász történelmi arcképcsarnok című könyvében így ír róla: „... emlékeimben megjelenik derűs egyénisége. Az örökmozgó, mindenütt jelenlevő, szálfatermetű Komáromy József. Látjuk kilépni táskával a kezében a városháza kapuján, vagy amint a fürdőzőket fényképezi a Kongós (a Nagyérmenti homokos partszakasz) partján.”

A Jász Múzeumban őrzött nagyon sok negatívja bizonyítja, hogy az 1920-as, 30-as években számtalanszor nyomta le 6x9-es méretű fényképezőgépjének exponáló gombját, megörökítve a város hétköznapijait és az ünnepi alkalmakat egyaránt.

A felvételek között akadtam rá két olyan esemény dokumentumaira, mely – úgy gondolom – az olvasók számára is érdekes lehet. Mindkét sorozat 1933 júniusában készülhetett. Az itt bemutatott első 3 fotó békebeli hangulatról tanúskodik: Vasárnap délelőtti korzó a város főterén, s a sétálókat a leventezenekar szórakoztatja, melyet Berzáczy László zenetanár vezényel, aki a Tanítóképző Intézet 1933-34-es évkönyve szerint 1918-tól tevékenykedett városunkban és 1933-ban a leventezenekar vezetése is feladatai között szerepelt. A további fotók a jászberényi Cserkésznapon készültek, melynek helyszíne a Nádor oszlop környékén volt. Az időpont pedig 1933. június utolsó hétvégéje lehetett. Az azon év áprilisában alakult 887. számú Gróf Apponyi Albert vécserkészek csapatának krónikájában ezt olvashatjuk: „Felharsant a leventezenekar játékában a cserkészduló kedves melódiája. Nagy négyzetben helyezkedett el a cserkészek tábora, körülöttünk a nagyközönség, előtérben a polgármester által vezetett fogadó küldöttség.”

Folytatás a 20. oldalon

Korzó a város Főterén

A leventezzenekart Berzáczy László zenetanár vezényli

Népes hallgatóság előtt játszik a Zenekar

A gödöllői Jamboree-ra készülő „vén cserkészek“ fogadalomtétele

A Cserkésznapon megjelent előkelőségek

Cserkészfűk fogadalomtétele

A képek tanúsága szerint fogadalomtételre is sor került mind a cserkészfűk, mind a véncserkészek részéről, akik az-azal a szándékkal alakították meg csapatukat, hogy ott lehessenek a gödöllői jamboreen. Az ottani felejthetetlen napokat élményszerűen örökítették meg naplójukban, melynek hányatott sorsáról a Berényi Kármentő 1997. májusi számában írtam, s melynek másolata a Jász Múzeum könyvtárában található.

Faragó László

BERÉNYI KÁRMENTŐ

A jászberényi Városvédő és Szépitő Egyesület lapja.
 Felelős kiadó: Bolla János egyesületi elnök
 Felelős szerkesztő: Faragó László
 A szerkesztőbizottság tagjai: Besenyi Vendel, Botkáné Sárközi Ildikó,
 Hortiné dr. Bathó Edit.
 Előkészületi munkák: Zsámboki Anikó
 A szerkesztőség címe: 5100 Jászberény, Tánácsis M. u. 5. Tel./Fax: (06-57) 502-610
 E-mail: jaszmuzeum@mail.datanet.hu
 Nyomdai munkák: boomédia Kft.
 5100 Jászberény, Kossuth L. u. 19. Tel.: (06-57) 404-066